

संस्कृत

अ. नं ३०

३२९ स्तुः ५८



धुले

तिथोनीप्रभ

(1)

॥तेष्वनिर्पात्यारम्॥ श्रीनामंचंद्रः॥



"Joint project of the Rajawade Sodhan Mandal, Dhule and the Yeravtrao Chavan Parishilkar, Mumbai."

॥१॥

(2)

श्रीगणेशायनमः ॥ उं स्थृत्यर्थसारं हे मादिमा धर्वनिर्णयामृतं ॥ वीक्ष्य किर्णयस्त्रिं धुचस्म
 निदर्पणमादरात् ॥ १॥ निर्णयोदन्वत्सारमुक्तो ज्ञारं करोम्यहं ॥ रथवोषि दुष्टां प्रीत्येति
 विनिर्णयमुक्तम् ॥ २॥ तत्र लिथिद्वै धा ॥ उधाविश्वधाच ॥ तत्र शुधासंशर्पत्वा निर्णया
 नहा ॥ तिथ्यं तरहृषिताविधा ॥ वे धर्मदुरायं प्रातस्त्रिमुकुतात्मकः ॥ प्रातं कैश्चिद्वि
 मुहूर्ते प्युक्तः तिथिविश्रोष्टवेधउपवासादिरिक्तः यथा ॥ नगोद्वादशानाडीभि
 र्हिकृ १० पंचदशा भिस्तथा ॥ ३॥ तो याद्य नाडीभिर्दृष्टयत्कर्त्तरां तिथिं स्वखल
 र्मद्राङ्गव्यापिनीतिथिग्राह्या ॥ काव्यं तंसं प्रतोक्तलविधित्वात्सोरमेवा श्रव्ये
 त् ॥ काव्यान्तरे तत्र त्रोपलेष्यज्ञे ॥ कर्मज्ञेमध्यान्तव्यापिनीतिथिग्राह्या ॥
 मध्यान्तः पंचधाविभक्तदिनेत्ततीयभागः ॥ उभयदिनशात्यावव्याप्तो च स्त्रैव
 तिभाधिवः ॥ नेत्रवत्तेष्ठदोषव्यापिनीग्राह्या ॥ अस्तानन्तरं त्रिमुकुर्त्तप्रदोषः ॥ ४॥ दे
 नद्येष्ठदोषव्याप्तो परा ॥ शुक्लप्रतिपदापराङ्गव्यापिनीग्राह्या ॥ तदेष्ठाभावेसाया
 न्तव्यापिनीग्राह्येति भाधिवः ॥ कलसप्रतिपत्तरा ॥ द्वितीयान्त्रुलस्त्राहर्वी ॥ शुक्लो

॥२॥

(2A)

तरेति हे माद्रिः ॥ तत्तीया भद्रति रिक्ता सर्वा पि परैव ॥ गौरी ब्रते शुद्धा मूर्षा भृत्यर्वा
 त्यक्ता शुद्धा भृत्यर्वा विपरैवं ॥ चन्द्रधर्ये पिगणे त्रावता नि रिक्ता परैवा गणे त्रावते
 तत्तीया युक्तमध्यान्ह व्याप्तिनी ॥ ३ भये र्मध्यान्ह व्याप्तो तत्तीया गुणसङ्कावास्तु
 परैव माधवः परेत्याह ॥ ५ भये युर्मध्यान्ह व्याप्त्यभावे पितृवा ॥ गौरी ब्रते शुद्धवा ॥ पंचमी
 कृष्णापूर्वा ॥ शुद्धको तरेति हे माद्रिः ॥ सर्वा पि शुद्धवे निमाधवः ॥ नागव्रते शुद्धान्यथा
 शुद्धवे ति निर्णयक्षिंधुः ॥ अष्टमी कृष्णापूर्वा ॥ शुद्धको शुद्धवे त्यक्त्यस्त्रपिपरैव ॥ नव
 व्रते शुद्धवैव ॥ अष्टमी कृष्णापूर्वा ॥ शुद्धको तरेति भा
 धवः ॥ देव अपि नवमी व्युत्ति निकमलाकरः ॥ ओदयीक ग्राद्ये ति निर्णयामृतः ॥ अ
 थेकादशी साद्विधाव ॥ शुद्धा विधाव ॥ नव शुद्धा समन्व्यनाधिक भृत्येन त्रि
 धा ॥ एताः ॥ षुनद्वान्वयन समत्वाधिक भृत्येन त्रिधाः ॥ एव नववतोहा

۱۲۳

(3)

विद्धाया अप्येवं ॥ एवमस्तादत्राज्ञेदाः ॥ अत्रयद्यपि केचनकोदाङ्गोतिः ॥ शास्त्रे
नभवन्त्येव ॥ यथा शुद्धाधिकन्धूनदादशी ॥ तत्र दत्राभी ॥ ५५ ॥ एकादशी समा-
द० धिकावा १ अत्रष्वद्वधटीदृद्धेरनंतर मैवष्टुनाडी क्षयस्थासंभवाद्वा-
र्त्याः समत्वन्धूनत्वं वाज्ञाति त्रास्त्रा विरुद्धं ॥ तत्थापि पृष्ठवैषामनुरोधाद्यथार्थि-
तमा १ शुद्ध समादादत्रयना २ शुद्ध समा-
दादत्रयधिका ३ शुद्धन्धूनासमा-
नाधिकदादशी हूँ । शुद्धाधिकस-
धिकाधिकदादशी ८ विध्वंसमा-
धिकदा० १२ विद्धन्धूनसमादा० ३ विद्धन्धूनदादशी १७ विद्धाधिका० ४ विद्धाधिकदा०
विद्धाधिकसमदा० १६ विद्धाधिकन्धूनदादशी १८ विद्धाधिका० ५ विद्धाधिकदा०
शी १९ ॥ तत्रादौवेष्टवनिष्टयः ॥ वैखानसादागमदीवान् शावेष्टवः ॥ पार-
पर्येणवेष्टवत्वं वामन्यं ते शिष्टाः तत्र स्तर्येदियात्स्वं मुहूर्तद्वयाधिकैकादशी

一一三

वर्वेत्रेतुधा॥ षट्ट्रूपं चाश्रद्॥ ५८॥ घटिकानंतरं कलया पिद्रामी धर्वेत्रे विधाविधावे
स्त्रवैस्त्याज्येव अधा भौदेषु लक्षीयष्टह समाष्टनवभयक्षेषु पूर्वे वोपोष्या॥ अन्य
व पूर्वे वेति भाधिवः॥ अथ श्रौतस्मातोऽक्षर्म चतांस्मातो नानिर्णयः॥ स्त्रयोदये
इत्रामीसङ्गावे विद्वान्यथा उधा॥ उधा भौदेषु अधस्मादिष्टपूर्वे वूर्वे वोपोष्य
तिभाधवनिर्णया नृतकमलाय चकुमत्तं॥ हेमाद्रिमते लक्षीयष्ट
पक्षयोः सर्वेषामुत्तरेति इतदेह ग्रन्थातिनिर्णयस्त्रिधादयः॥ सत्तमा
ष्टमभौदयो गृहस्त्वेः सकामश्च ग्रन्थानरच्छविधवाभिस्त्रिराग्न्यादे
हेमाद्रिरष्टमभौदविद्वुष्टीतिक् तात्पवासद्यम् ॥ नवभयक्षेषु सव
षांपरेव दशमेकाद्रापक्षयोः गृहस्त्वेः प्रवायति एति श्रोत्तरा॥ दाद्राप
स्त्रेसर्वेषांपरेव॥ त्रयोद्रापक्षेभाधवनिर्णयाष्टते सर्वेषांपर्वा॥ निर्णयस्त्रे
धोमुमुक्षाणां पुत्रवत्तांचपरा॥ अन्योपाद्वर्वेत्याद्॥ चतुर्दशापक्षो पूर्वे व॥ त

一一三

(h)

नापिमुम्बुक्षणांप्तरान्वेषांपूर्वेतिमद्दनरत्ने ॥ पंचदशापक्षेहेमाद्रिमाधवमतेपरा
निर्णयामृतमद्दनरत्नोपर्वामाकुः ॥ योडग्रापक्षेसर्वमतेपूर्वोनिर्णयामृतम
तेपरा ॥ माधवरक्तस्तर्वामाह ॥ सप्तदशापक्षेमोक्षपापक्षयविष्टुष्टीतिका
मैर्यतिवनरक्षविधवाभिः पदाग्रात् ॥ एहरेषुःस्तर्वा ॥ एहरुखानानगमिति
निर्णयस्तिंधुः ॥ अस्तादत्रोसर्वेष ॥ एववेधसंदेहेज्योतिविधिन्नतिप
त्तोक्षपराग्रात्येतिकेचित् ॥ एतद्वेष्टिविधिन्नतिप
रमितनिर्णयस्तिंधुः ॥ एकदश्या
पित्रोः श्राद्धेतत्त्वाप्तित्यश्वत्रो ॥ माघायेकादशीकुर्यादति ॥ दादशी
यदाल्पातदभाद्योन्हिकीक्षिय ॥ तथापात्तरेवपारयत् ॥ श्राद्धष्टदाष
वतादोजलेनपारणकुर्यात् ॥ दादश्याः प्रथमः पादोहरिवासरः सामि
तिकम्यपारणकुर्यात् ॥ इत्यकादशी ॥ दादशीपक्षदयेपि सर्वमतेपूर्वविद्या
तिकम्यपारणकुर्यात् ॥ इत्यकादशी ॥ दादशीपक्षदयेपि सर्वमतेपूर्वविद्या
तिकम्यपारणकुर्यात् ॥ इत्यकादशी ॥ दादशीपक्षदयेपि सर्वमतेपूर्वविद्या

1131

राविव्रतेन प्रदोषनि क्षिते भयव्याज्ञानिर्णयः सान्धे पर्वा ॥ निशीथा यात्मौग
प्रदोषव्याज्ञानिर्णयः ॥ बहुरात्रिव्यापिनीति ह साद्रिः ॥ प्रदोषव्यापिनीति निर्णया
मृतः ॥ अमाघ्नी तु लादानान् पितॄदेवत्रीयथोपवासादौ परेभावे ॥ श्राद्धेत्व
मासानि कैस्त्रेधावि भक्तादिनस्य मध्याह्नरूपरात्रः सद्यापिनी ग्राह्या ॥ अे
पराह्नव्यापिनी सर्वेषां चुरव्यापिति सान्धे पराह्नव्यापिति ॥ तिथिष्येत्वा ॥ निधिवै
षम्यधिकादिनद्वये पराह्नस्य रुद्धिः ॥ नव्यापिनी ग्राह्येति माधवः ॥ देवनये
कुरुपकालव्याप्तौ परा ॥ कुरुपरात्मुप च धारात्मै दिनाष्टष्टभो भागः ॥ यागका
लस्तुपार्वणश्चतुर्थो भूगः ॥ प्रति परा युभागत्रयं च ॥ तत्र मध्याह्नेत चर्वेवाप
वर्षतिपदोः संधोत्तदाकुर्योगः ॥ अवाहादधाभागः ॥ मध्याह्नादधेसंधोपरेन्हयाग
इति भागधवः ॥ हमाद्रिमतेपरिदिने प्रतिपञ्चतुर्थचरणे सति दितीयादिषु त्वा
यं गतासु चर्वेन्हयागः ॥ अन्यथा परस्तिमन् ॥ चंद्रोदयदित्तेयागो निषिध्यः ॥
अपराह्नसंधोत्तुर्थचरणे पिकार्येति भागधवः ॥ एतत्योणिनापरमिति निर्णयति धुः ॥

(6A)

॥४॥

(5)

संगवाह धर्मध्यानकृत्वा गपदासंधिः सापोर्णिमासी सद्युक्तालविधौ ॥ अमायांचि
 श्रोवः प्रतिपदिसायाद्वितीयाया स्त्रिमर्त्तस्य त्रैच च दृष्टिरामन्वाधानं ॥ वज्रसने
 यिनां संधिनेन्वाधानं परेण लियागदतिभाधिवः ॥ नेत्रिकृमलाकारः ॥ ते तिरोया
 पांच इदर्शनेयागः ॥ एवं स्मात् निरुच्छातीपाकु अपिष्ठित्पितृयशस्त्रका
 त्यायनानां यागदिनात् रवेदिने आश्वानानां त्रोष्यवर्षणिरवृडतिथोष्यवर्षदि
 नेकेवलं पार्वणश्चैपरदिनेपं-
Ranade School of Sanskrit & English
of Yashoda Devi
and
Caveau
 गीकैकृत्वापराह्णपिंडपितृयशः
 कार्येऽनिदिक्षा ॥ इत्यमावस्यायां धविषदातेधयोऽनपरियते ॥ चेत्रसि
 तप्रतिपदुर्यथापिनीभाव्यादेन धनतद्वात्मारव्याजोवावैव ॥ चेत्रनवे
 रात्रव्रतेन द्वितीयायुक्तेव ॥ वरसरादावृष्टिपूर्वैवोदयगायात्यानित्योवत्तला
 भ्यंगः ॥ शुक्लात्तीयागोरीवतेशुक्लर्त्तमात्रापिपरा ॥ शुद्धाधिकायानप्येवं ॥
 इयमन्वादि ॥ मन्वादयः सर्वासिता; पावाहिकास्यः कृष्णापराह्णगदिनेमादि:

॥४॥

अत्र शुक्रनवमीरामनवमीयं मध्यान्तर्व्यापिनीग्राह्या ॥ दिनद्वयेषि तत्सत्वेतदा
भावे वापुनवस्तु युतमपि दूरत्यित्कापरेव ग्राह्या ॥ चैत्रशुक्रचृद्वर्षी कुलधमादिमना
चर्नाहो प्रवैविसायान्तर्व्यापिनीग्राह्ये प्रिमाधवः ॥ रात्रिव्यपिनीन्यन्ते प्रवैरित्तन्
विशुद्धुते वेधात्मावे परेति निर्णयस्तिंष्ट ॥ चैत्रपौरिज्ञाविशुद्धुते च सराच्यथा
प्रवैविसायान्तर्व्यापिनीग्राह्या ॥ दिनद्वयेतद्व्या
पुगादिः ॥ माघेपंचदशेष्वद्वात्मास्त्वेच
जेत्रुगादवः ॥ एताः प्रवैविसापिन्यो
ते ॥ दिनद्वयेतद्व्या तोपरेवेति हेनादिः ॥
निर्णयामृतकालादत्रौत्र आधवदपरागाइत्याकुः ॥ अन्यनेत्याकुः ॥ इयं परश्च राम
जयंती साप्रदोषव्यापिनीग्राह्या दिनद्वयेतद्व्या तोपरा ॥ वै ब्राह्मवृत्तेष्व च उर्द्वर्षीन्य
स्तिंहजयंती इयं प्रदोषव्यापिनीग्राह्या ॥ दिनद्वयेतद्व्यासावशात् समव्यातोच
परा ॥ उभयाहिनाव्यातोचपरा ॥ इति वै ब्राह्मवः ॥ ज्येष्ठपौरिज्ञासावित्रीव्रते

(SA)

१५।

(6)

ता

सर्वविभागात्मा ॥ अस्तादत्राघटीभित्तायदाचल्देशीतदारसाविज्ञीब्रतेपिपुरेति
 भाधवः ॥ कमलकरस्तपूर्वमाह ॥ इति ज्येष्ठः ॥ अवाक्षुक्लेशादश्यामनुराध
 योगरहितायांपादणं ॥ अपरिकार्येयोगे पर्वविन्नातिनज्ञिस्त्याज्याः ॥ अवैववि
 सुचायतोत्सवः ॥ चानुन्नरस्य ब्रतो न शक्तादत्रयादादत्रयावा ॥ पौर्णिमाकोकिला
 ब्रतसायाहव्यापिनीयात्माच्यासंप्रजात्यामुद्गर्भात्राचेत्पदा ॥ इत्यजाटः ॥ श्रा
 वणश्चक्लन्तुर्ध्यामविवाहितेकुमारे ॥ तत्त्वेकविश्वातिग्रथित्वरूपीगणशः प्र
 त्याः ॥ तत्त्वपर्वान्तमध्यान्तव्याप्ताभासा ॥ न्यथाहर्वी ॥ नागचतुर्थीमध्यान्तव्या
 त्व्येवोपोवणादौ दिनद्वयेत्थात्वेत् ॥ गवेवापरेत्वपंचमीनागप्रजादौ विन्दु
 कुचेत्पदान्यथाहर्वा ॥ श्रावणश्चक्लचल्देशीपवित्रापूर्णोकुलधर्मादौ सायंकाल
 रात्रियापिनीवापूर्ववे ॥ अवैवश्रवणपक्षे ठपाक्षमैतत्त्रुधनिष्ठायुतः श्रवणः ॥
 रात्रियापिनीवापूर्ववे ॥ पर्वतोत्तरावादायोगेपरद्धश्रवणाभावेऽङ्गुर्भा
 उत्तरावादायुक्तोनिषिधः ॥ पर्वतोत्तरावादायोगेपरद्धश्रवणाभावेऽङ्गुर्भा

१५।

काव्यादेवा हस्तयुक्तं च म्याभादे श्रवणं क्षेवा कुर्यात् ॥ संकातिः इति कृष्णा धिमासास्ता
 दिष्टपि विकल्पा अनुष्ठेयाः ॥ एतां नवोपनोतानमेव ॥ तैतिरीयोणामुदयव्या
 पिन्यां पौरीमायां ॥ कोत्यायनानां दिनद्वये रवीकृतात्तो रक्तादशरथन्त्रोवा
 पर्वतिहेमादिः ॥ निर्णयामृतस्तु रुद्रया त्वयेत्याद् ॥ ब्रह्मत्वारिणामृथं गो
 दृष्टिश्चाभ्यं च प्रथमे कार्यमिति ॥ ॥ अन्येषाय भाधि कारं वपनं च मृतं ॥
 पर्वतेषामादोपर्वेव श्रावणीतिवाच्याद् ॥ अत्राभ्यं गो नित्यं इति रामकाल
 केभद्रादेहितायामस्यारक्षाबधन् ॥ अत तमयोग्यो गिन्यां श्रवणाकर्मयेऽन्तिथी
 श्रोवपर्वणि ॥ श्रावणाङ्करक्षात्तु धी दारव्यात्तद्वेत्युदयव्यापिनी ॥ दिनद्व
 येचं द्रोदयेमात्तयोग्यस्त्वेव ॥ अभावेषिपूर्वेति त्रिचित् ॥ माधवरुद्रकर्मयि
 कं भकालायात्तः परेत्याद् ॥ जन्मामृतमी अधोरात्रव्यापिनी ग्राह्या ॥ द्विती
 यात्ततीयायामस्त्वेनात्तद्वयं निरीधिः ॥ उभयेद्यनिरीधयोग्ये तद्वाभावे
 वापरा ॥ न सप्तमी हृषितारोक्तियोग्ये न वंत्यतीसाचतुर्था ॥ पर्वेद्युद्यनिरी

一一

Q

थे षष्ठी रोहिणी युक्ता पूर्वा ॥ परेव चेत्य रा ॥ उभये द्वयोः हि एव तारीनि भेदे चेत्य
रा ॥ सर्वेन्द्रिनि त्रीथे षष्ठी युक्तो हिणी चेन्मा धवनते पराहमाद्वै पूर्वा ॥ नि
र्णयस्तिथुरुपवासद्यं मूले ॥ पर्वेन्द्रिनि त्रीथे रोहिणी परेऽन्यष्टमी चेत्य रा ॥
उभयिनेष्टमी रोहिण्या निश्ची भास्पदेवा ॥ इयं बुधसोमयोरतिप्रशास्ता ॥ संभा
वेनिथ्यक्षेष्टदेन शत्रांते उत्सावांते जापारणः ॥ यदानि त्रीथे नभत्रांतस्तदोपवासः ॥
श्रावण्यमायां कुरुत्वरुणः ॥ इति ॥ भाद्रपदशुक्लतीयाहैताकिंवा
ते मुकुर्तमावात्यरैव ॥ अत्र शुक्लचतुर्थ वर्षायं मध्यान्तव्यापिनीग्राद्या ॥ दिनद्वयेते
चर्हर्वा ॥ दिनद्वयेतदभावे माधवमते ॥ सभाविनायकव्रते पितथा ॥ अत्र चंड
दद्रोनमभिश्चापद ॥ इयं पञ्चमी क्रष्णव्रते मध्यान्तव्यापिनीग्राद्या ॥ दिनद्वयेतत्वेति
हेमाद्रिः ॥ पर्वेन्द्रिमाधवः ॥ रात्रियोगिनी क्रष्णद्यग्राह्वेतिरामकौदुक्षे ॥ भाद्रपदशु
क्लमीद्वाव्रते पूर्वा ॥ इयं मेव ज्येष्ठायोगेन चर्हर्वा परावा ॥ दिनद्वययोगेपरा ॥ वार्षिक
क्रष्णमीद्वाव्रते पूर्वा ॥ इयं मेव ज्येष्ठायोगेन चर्हर्वा परावा ॥ दिनद्वययोगेपरा ॥ वार्षिक
क्रष्णमीद्वाव्रतमेष्टम्याक्रमशरव दक्षिणात्यसंप्रदाय तत्रानुराधायामावाहनं येष्टायापूजनं

४८

मके विसर्जनं मिति शिष्ठः ॥ भानुवाराद्भीज्येषायोगेष्वशस्तः ॥ भाद्रपद अङ्ग द्वादश्यां श्र
वण सध्य पादयोगरहितायां भान्तं कार्यं ॥ एकादश्याः अवण्युत द्वादशीयोगमात्रैषि
सुष्टुगलयोग इति हे माद्रिः ॥ अवण्यस्ये कादशी द्वादश्योर्धेऽगरनान्मथेति निर्णयाम्
तः ॥ निश्चिथानं तरम् कर्त्तव्याहृधि कालमरवचन्पिवत्त्वं भूत्वा तत्तदास्त्वैव ॥ उदयत्वा
पिनीश्रवण द्वादशीति स्मृत्यर्थसारः ॥ दिनद्वयेत्येगोत्तरवर्ण ॥ यत्वैरश्यामेव अवणेन
द्वादश्यां स्त्वैव ॥ यदा द्वादश्येव र्त्वं तु तदपि परा । केवलो पवासदममरकुः ॥ हेमाद्रिस्तु ए
कादशीत्यत्काद्वयेषायोग्यत्यास्तामाद्रिः ॥ कुचलदशी अनंतं ब्रते त्रिसुकुतौ दियकीया
द्येति माधवः ॥ यटिकामाचापीति लिख्छर्णमन्तः ॥ १ ॥ दिनद्वयेत्यात्मेस्त्री ॥ इति भाद्रपदः ॥
अभ्यन्तु क्लप्तिपन्नामद्वाद्ये असरात् ॥ लिन्यवग्राद्यासंगवव्यापिनिरुक्तेति मम
रवकारः ॥ एतत्सपित्तु केण पिंडरहितं कार्य ॥ अत्रैव नवरोत्रः रंभः ॥ तत्र दिसुकुत्तमुकु
त्तमाचापिपरेव मतिपत्र ॥ अमायोगो अभिधाः ॥ उभयेद्युनदयमासौ शर्वाणि ॥ परदिने
प्रतिपदात्यनासत्त्वे अमायुक्तापिग्राद्या ॥ कलशप्रतिष्ठायां प्रतिपदाद्या ॥ यो उत्तरां

१७५
८

ज्याः पोड़चानाद्य श्रिवार्णेष्टि च वर्त्योः ॥ अत्तर्वो तयोरप्याधां धी त्याज्यो ॥ सदोषापि
द्वितीयाद्य न त्वं तावुका ॥ रात्रौ कलं चारोपणं भविधेयं ॥ इदं भारव्यं मृत्युत्तरं लिता पि
कार्यं ॥ अनारव्यं प्रेरजा द्वेन्येन कारयेत् ॥ अस्तर्वीरं भृस्तुनः अवश्वकं पंचमी लक्ष्मिलिता व्र
ते वृद्धविधारा विद्यापिनी तिहेसादिः ॥ माधवनिर्णयामृतो नुसाभान्यं निर्णये च तु
धीमुत्तामध्याव्यापिनी त्वाहतुः ॥ अभ्यन्तरं भृकुपं भेदमूळो द्यपादे पुरलक्ष्मजनं भवणा द्वेवि
सर्जनं ॥ नवरात्रं चाको सप्तम्यादिवि ग्रावं वाचाये ॥ उपवासा चाको नत्केक भृत्यादिः ॥ वि
रावत्रते सप्तमीष स्थामुत्तामवेद ॥ अभ्यन्तरं भृकुपाद्मी घटिसाचायोदयीकीग्राह्या ॥
काळभात्रापि सप्तमीविधात्याज्यं ॥ ४ ॥ स्थाय भावे सप्तमीषु ताप्यादेयानवभीषु
र्वा ॥ साम्बिभृत्यवेधा भावे भृजनेवाच्छ ॥ न त्वं च वरा ॥ पार
णं नवम्यामिति निर्णयदीपः ॥ दशम्यामिति ह भाज्यादयोवह्वः पारणके मृत्युत्तर
ते कादिप्रात्मो दोषादिब्रात्मणद्वारा कारयित्वा पारणं कुर्यात् ॥ सर्वतकां ते ब्रात्मणं जोजा
नदस्तिणादानादिकार्यं ॥ सविधवा भिरत्रीभिरपिरजो दर्शनमध्येपारणं कार्यमेव ॥

(8A)

किंजयादवरभी प्रदोषव्यापि नीग्राह्या दिनद्वये तद्वासौपरा ॥ दिनद्वये पराह्न यापि तेष्वर्ण ॥ परदि
ने पराह्न स्पत्रैषे व ॥ अश्वीनपौर्णमास्यामाश्वयुज्जीकर्मत्रोष शर्वैषि कार्यं ॥ अवश्वर्वाह्या
पि नीग्राह्या ॥ कौमुदी महोत्सवैषे व ॥ अश्विन छसदादशी गोवत्सपूजादो प्रदोषव्यापि नी
ग्राह्या दिनद्वये गेष्वर्ण ॥ अश्विन कर्त्तव्य तुदेशीनरकारव्याह्यमध्येत्रं चंद्रोदय यापि नी
ग्राह्या दिनद्वये चंद्रोदये तदाभावे वा रुणोदयग्ना ॥ दिनद्वये एष रुणोदयाभावे चलदृशी नास्ते
स्त्रवेदः प्रवेत्रयत्रयोदशीमध्यल्या ध्यगं व्यात् ॥ इति दिवोदासः ॥ अवजीवापि तकैरप्तियम
भीष्मनपूर्णकार्यं तच्च सवेनापसव्येन काप्ति ॥ ग्रामावास्यामाश्विन श्वयं गंकुर्यात् ॥ उ
स्याश्विनः ॥ कार्तिकशुक्लप्रतिपदद्वये चंद्रोदये तदाभावे वा ग्राह्या ॥ गौक्रीडादेशो स्त्रायान्ह यापि नी दि
नद्वये तद्वये परादिनद्वयाभावे त्वर्ण ॥ चंद्रोदये तदाभावे वा ग्राह्या ॥ नारीनी राजनी
मंगलमालिकेत्रघटिमावायामप्यद्वयः ॥ उत्तायाग्रद्वये मुकुर्तमावामप्यमयामुकुर्तानि
षिध्याप्रतिपदिनित्यः स्तोत्राख्यं गः ॥ द्वयक्रीडाचकार्यी ॥ कार्तिकशुक्लद्वयाभावे तद्वये
साप्रतिद्वयताग्रद्वये तिनिर्णयामतः मध्यान्हयोगतिहमादिः ॥ उत्तायाग्रद्वये मध्यान्ह यापि त्वे
तदाभावे वा पराह्न यापि नीतिरामक्रोतुक्रेमयरवकरो ॥ अस्याभागि नीग्रहत धर्मते वभो नम
ज्ञानं ॥ भगिन्य भावे स्तान्निध्ये वाकलितभगिनीहस्तेनेति ॥ कार्तिकशुक्लैकादशीमारध्यभीम
ज्ञानं ॥

॥८॥

(9)

पंचकं कुर्यात् ॥ अत्रैवद्वादशयां रेवत्यंतं च रणयोगरहितायां पारपार्णं कार्यं ॥ अत्रैव सायंदेवे
 स्त्रापनमहोत्सवः ॥ शुक्रं च तुर्दध्रीरैकुंडास्तानिन्द्री थव्यापिनी ग्राह्यादिनद्वयेनिन्द्रीथ
 व्याप्तो प्रदोषविनिन्द्रीथो भयव्यापिन्द्रेव ग्राह्या ॥ अत्रैव कार्तिक ब्रह्मतो द्योपयोर्ण मास्यानि
 उन्नद्वात्मणभोजनमहादानादिकार्यं पौरीर्णभाविपुरोत्सवे ॥ सायान्नव्यापिनीग्राह्या ॥
 अत्रैव कलशराष्ट्रमीकाळाष्टमीयं बुरान्नव्यापिनीदिनद्वयेवातोनव्यातोऽन्तरा ॥ इति
 कार्तिकः ॥ मार्गन्द्रीर्थं शुक्रं पंचमीपागसज्जने त्रेतुरुत्तीचेत्यरन्यथा पूर्वा ॥ अत्रैव शुक्रव
 र्षीचेपरव्याप्तेनातरात्रातारारविवा
 पंश्व व छाकर्मवत् ॥ इति मार्गन्द्रीर्थ
 धर्मदोपर्वेव ॥ पौष्ठः ॥ माघेश्वकुरथ
 वापूर्वेव ॥ अत्रैवाष्टम्याभीमतपाणी ॥ या ॥ २ ॥ पत्नकैः सव्येनवापस्तव्येनवाकार्यं ॥ भवपूत्र
 कामः श्राधं कुर्यात् ॥ माघलस्त्वतुर्दर्शीशिवराविस्तावप्रदोषव्यापित्वं निन्द्रीथव्यापि
 त्वं च प्रयोगङ्कनिन्द्रीथो द्वितीयतंतीयमसंधो द्विनाडिमितः ॥ अस्तानेतरं त्रिमुहूर्तः प्र
 दोषः प्रवैद्यकरेवो भयव्याप्तोपूर्वा उभयदिनेनिन्द्रीथव्याप्तोप्रवैदिनेमाद्रिः ॥ माघवस्तुनेवं
 परद्वकः प्रदोषविनिन्द्रीथो भयव्याप्तिलाभात्मरेवाह ॥ निर्णयामृतादयोग्येवं ॥ पूर्वद्वयुर्धर्षरात्रैव

॥९॥

(१८)

दशव्यास्तोपर्वेष्टसंस्कृणतद्यास्तोपर्वेष्ट ॥ पर्वेष्टुनिर्जीवव्यास्तोपरेष्टः प्रदोषव्यास्तोप
 वेष्ट ॥ परेति निर्णया मृतः ॥ यदा पूर्वेष्टुनिर्जीवानं तरं षष्ठ्यता परेष्टः रवीकृनिरुत्तात
 ह ब्रह्मोषव्याप्तिस्वास्यरा ॥ इनद्वये प्रदोषेष्ट्यभावे प्रदोषव्याप्तिवेच्छूर्वा ॥ निर्णया मृ
 तः परेष्ट्याक् ॥ पारणं च तर्दक्षिमध्यरव ॥ इति भाग्यमासः ॥ फाल्मीकोणिमाहो अङ्कापूर्ज
 ने सायन्त्र्याशिनी ब्रह्मोषव्याप्तेनोवाहर्वा ॥ इनद्वये तद्वभावे परे
 ति निर्णया मृतः ॥ भद्रया : संपूर्णत्वा ॥ अरुद्रामुखं त्यक्तापूर्वेष्टुतिजग्नुः ॥ य
 दा संस्कृणरात्रो भद्रारहितः काळो नलाभ्यां तद्वभुखमाच्यतेकापुष्टेवाहो अङ्काका
 र्येति सर्वेनिवंधकारा ॥ मुखं तु च ॥ अरुद्रपूर्वापंचनाङ्गः ॥ उत्तीभपादस्यात्सं
 च द्युटि च यं पुष्टु ॥ यदा रात्रो स्थाध्यकृतो तद्वालिकातदा तदिने भुक्तारात्रो स्त्रावा
 हो अङ्कां संस्कृज्य ॥ प्रातः सुवासिन्यादिभोजयेत् ॥ यदा पूर्वदिने भद्राप्राप्तिरुत्तरस्मि
 भुदोषकागृहणं तत्कालमेव गृहन्नानं दृश्याहो क्षीदीपयेत् ॥ कल्पस्त्रिपदिश्वपं
 चंस्त्रिष्टास्त्रायात् ॥ हो अङ्कां विष्ट्रितिवंदेपत्वा ॥ तदिने चक्रत कुरुत्वमप्राप्तानं च कुर्यात् ॥

११॥ ईति श्रीधेंद्रोपनामक ॥ रघुनाथभल्लतेरुद्गतिकारो धारेविक्रोषति विनिर्णयः स
मात्रः ॥ ॥ अभग्रहणनिर्णयः ॥ ॥ तत्रयस्मिन्योमि स्तर्यं च द्वेदय ग्रहणं तस्तर्वकं
मेणचक्रस्त्रिप्रहरमध्येना श्रीयात् ॥ बाहूदृधातुराणायाम मात्रोवधः ॥ ग्रहतोद
येदिवानाश्रीयात् ॥ इति माधवः ॥ मरुत्तास्ते तु मुक्तिं हृष्टा श्रीयात् ॥ स्तर्यग्रस्ता
स्तर्ववासः ॥ पुत्रवताऽग्रहणप्रहरात् प्राक् प्रहरद्वयं ॥ हित्ताभ्युजीतनोपवासद्विति
हेमाद्रिः ॥ पुत्रवानपि नाश्रीयात् ॥ धर्मः ॥ ग्रहणोपवासः पुण्यग्रस्य माने रुदा
न्मध्येहोदेवता चेनादिः ॥ मुख्यमाने रुदा क्षेत्रो रुदानं ॥ रुदाश्वलाच्युद्धतवारिणा
रुदाय नुतीर्थावतिमिताभराका ॥ ॥ अन्यत्र द्विष्टयस्तुत्तरेष्टिश्राद्धादि कुर्यादि
तिनिर्णयस्तिंधुः ॥ तत्र द्वितेप्रत्यादिक आमान्नेनान्नेवोनेवा कुर्यात् ॥ इति ग्रहण
निर्णयसमाप्तः ॥ ॥ मेष्यसंक्षेपेण प्राग्रध्वंद्वरानाड्यः पुण्याः द्वेष्टर्वोऽद्वेष्ट
र्वाः पराः षोडशकर्क्षेष्टर्वोः स्त्रिवत्रात् ॥ स्तिंहृष्टर्वोः षोडश ॥ कर्क्ष्यायापराष्टोडश
त्वं प्राग्रध्वंद्वरा ॥ १०॥ द्विष्टिकेष्टर्वोष्टोडश ॥ १६॥ धनेपराः षोडश ॥ १६॥ मक्रो

११॥

(१०)

१२॥

हे माद्रिमते परा अत्या रिं रात् ॥ माधवमते २० विंशतिः ॥ ॥ समाप्तः ॥ ॥
 ज्ञाके १६८५ लक्ष्मानु संवत्सरे दक्षिणाय नेव षष्ठी क्रितौ अस्त्राहवदि च तुर्दक्षी
 इंद्रवास्य रेतद्विनीविश्वा मित्रगोत्राङ्गवेन विश्वावां भद्रात्मजतत्सुरेन देवं मा-
 णीक भट्टपोरे इत्कपनाम्लेन लिपितं ॥ ॥ श्रीनामचं द्रापृणमस्तु ॥ ॥
 अर्जितं भृत्यक ऐन पुस्तकं लिपिवत्सया ॥ हर्दुभिछति यः पापीतस्य वंत्राभृ-
 यो भवे त् ॥ कुं भेष्मीः १६ मीने पराः १६ जायस कांतैऽउद्यानं तरभेव पुण्यकालः ॥ निश्चीथा
 दर्शक्ये तदापूर्वैऽदिनं पुण्यजनन भुत्तरदिनं भारववेतदो भायदिनं पुण्यं ॥ यदा स्त्र्यर्थस्त्रावत्
 ई कर्क मक्ररसं कांतील इहेनाद्रिमाधवो शुद्धमेवाकुः ॥ रात्रौ प्रदोषवनि श्रीथेवो तरायणं तदा
 माधवमते द्वितीयादिनं पुण्यं हे माद्रिस्त्र्यर्थरौ निश्चीथा दर्शी तदापूर्वैऽदिनं पंचनात्मा ॥ उधर्मचेतदो
 दयानं तरपञ्चघटिरित्याहतुः ॥ निश्चीथानं तरभुद्यावधी कर्कसंकांतौ दिनं तेष्वदि नेष्वन्ताङ्कुः ॥
 पुण्याः ॥ एतस्त्र्यप्याति शापदो जनार्थमिति केचन ॥ स्त्रुति दर्पणमाधवापराकै भृत्यं च द्रोदयनि
 एवामाष्टतार्दिनः ॥ कनाद्रिकामंतं चक्ष्यैवैसं व्यक्तरघुनाथेन समुद्धतो र्थसारः ॥ १॥ वक्ति १॥ प्रभम् रोध ॥

॥१०॥

॥ इति विष्णवान् रामः ॥



॥१०॥

(1)

॥१०॥



मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००९ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com